

включати ознаки звичок, голоси, промови, оскільки «таке розширене тлумачення недостатньо правомірно, оскільки відповідає точному змісту слова «зовнішність».

Отже, поняття «зовнішніх ознак» ширше поняття «ознаки зовнішності». Останні характеризують саме зовнішність людини у буквальному розумінні, оскільки вона сприймається іншою особою при безпосередньому спостереженні чи вивченні. Тож у криміналістичному вченні про зовнішність людини загальноприйнятим вважатиметься термін «ознаки зовнішності».

З вищевикладеного, можна зробити певні висновки:

1. Елемент зовнішності – це виділена у процесі спостереження чи вивчення частина зовнішності людини.
2. Ознака зовнішності – це зовнішній прояв особливостей людської образу через конкретне вираз характеристик елементів зовнішності.

Список використаних джерел

1. Аленин О.П. Использование словесного портрета в розыскной деятельности.: Учеб.-практ. пособие / О.П. Аленин, Ю.П. Дубягин, А.А. Кузнецов; Омский юрид. ин-т. – Омск: ОмЮИ, 1996. – 103 с.

2. Винберг А.И., Малаховская Н.Т. Судебная экспертология (общетеоретические и методические основы судебной экспертизы). – Волгоград: ВСШ МВС СРСР, 1979.

3. Зинин А.М. Портретная идентификация личности по ретушированным фотоизображениям // Экспертная практика. – М., 1969. – Вып. 3.

4. Зинин А.М. Внешность человека в идентификации: Субъектив. изображения: Учеб. пособие / Под. ред. В.А. Снеткова. – М-во внутр. дел, Эксперт.-криминалист. центр. – М.: ЭКЦ МВС РФ, 1995. – 102 с.

Троцак О.В., Коптева Ю.С.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КЛИНКОВОЇ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

Вирішення питання про встановлення належності предмета до холодної зброї, про тип, вид, зразок холодної зброї є єдиним процесом, оскільки висновок про належність предмета до холодної зброї робиться на підставі збігу ознак досліджуваного об'єкта з ознаками стандартних зразків або історично вироблених типів холодної зброї. Спочатку, як правило, аналізуються ознаки форми та інші ознаки конструкції досліджуваного об'єкта, а потім такі властивості, як міцність окремих частин предмета і всієї конструкції в цілому, гострота.

Певну складність представляє аналіз ознак форми та інших конструктивних особливостей, оскільки навіть стандартні зразки холодної зброї випускалися в різних модифікаціях, а саморобна зброя часто містить у собі ознаки не тільки різних зразків одного типу але і різних типів холодної

зброї. Це пов'язано з тим, що саморобна зброя, як правило, виготовляється не зі зразків, а по пам'яті, і виготовлювачі часто надають виробу елементи конструкції, що бачили у інших типів зброї. Наприклад, фінський ніж часто виготовляється з обмежувачем. Порівняння форми та інших конструктивних особливостей досліджуваного об'єкта зі зразками холодної зброї експерт робить за зразками, наявними у довідкових посібниках і альбомах.

Встановивши збіг досліджуваного об'єкта з визначеним типом холодної зброї (кинджалом, фінським або мисливським ножом і т.п.) і проаналізувавши властивості, що виявилися в процесі огляду й експериментальних дій, експерт після оцінки сукупності ознак, що збігається, робить висновок.

Коли саморобний ніж (як це часто буває) має ознаки декількох типів холодної зброї, то висновок про тип зброї робиться на підставі більшості ознак із вказівкою, що інші ознаки свідчать про відхилення від конструкції стандартних зразків.

Якщо досліджуваний об'єкт хоча і містить ознаки холодної зброї (форма і матеріал руків'я й ін.), але визначальні ознаки (матеріал, форма і міцність клинка, вага ударної частини і т.п.) не збігаються з відповідними ознаками холодної зброї, то як це роблять деякі експерти, відмовляються дати висновок мотивуючи тим, що «не має достатніх ознак холодної зброї». Варто робити категоричний висновок, що предмет не відноситься до холодної зброї, оскільки «не має достатніх ознак», то предмет не є холодною зброєю.

Інша справа, якщо досліджується не завершений виробництвом виріб (клинок без ручки або свинцева плашка без отворів). Ці об'єкти не мають всіх ознак зброї якщо значної частини ознак характерної для визначеного типу холодної зброї, то робиться висновок, що предмет є заготовкою визначеного типу холодної зброї. Тільки в тому випадку, коли заготовка містить недостатню кількість ознак холодної зброї і не є закінченим виробом побутового призначення, експерт повинен відмовитися від вирішення цього питання.

Однією з найбільших експертних помилок, що часто зустрічаються, при вирішенні питання про приналежність предмета до холодної зброї є побудова необґрунтованих висновків. Ця помилка може бути допущена внаслідок того, що: а) ознаки об'єкта не досліджуються зовсім; б) досліджується лише частина ознак об'єкта; в) не дається оцінка виявленим ознакам.

У більшості висновків предмети віднесені до холодної зброї або предмети господарсько-побутового призначення зазначаються без вказівки ознак, якими керувалися при цьому експерти. Замість вказівки конкретних ознак обмежувалися словами за сукупністю характеристичних даних, тобто має ознаки, що за сукупністю дають підставу вважати колючо-ріжучою холодною зброєю, виготовленою за типом мисливських ножів і т.п. У багатьох інших висновках експерти вказували лише частину ознак, причому часто не характерних для даного різновиду холодної зброї.

З аналізу зазначених експертами у висновках ознак, якими керувалися при віднесенні предмета до холодної зброї, видно, що частіше всього зустрічалася ознака конструкції, форма предмета в цілому. Відносно фінських ножів ця ознака була зазначена в усі випадки віднесення предмета до них.

Вирішення питання про ознаки холодної зброї, які наявні або відсутні у досліджуваному предметі, і питання про віднесення до холодної зброї заготовки, якщо завершити її виготовлення, також впливає з відповідей на перші питання. Віднісши предмет до холодної зброї, експерт повинен зазначити ознаки, на які він при цьому спирається.

Питання про те, чи була б заготовка холодною зброєю і закінченим виглядом, також залежить від наявності визначальних ознак холодної зброї. Якщо значна частина їх у наявності й експерт робить висновок, що предмет є заготовкою визначеного чипу холодної зброї, він може зробити висновок про те, що в закінченому вигляді предмет, мабуть, буде холодною зброєю певного чипу, наприклад, кинджалом.

Вирішення питання про спосіб виготовлення зброї ґрунтується, як правило, на вивченні позначень на зброї, її оздоблення. Наявність фірмових знаків, клейм, як правило, свідчить про фабричне виготовлення ножа, хоча ця ознака не може враховуватися у відриві від інших: старанності оздоблення, наявності нетипових деталей і т.д. Необхідно мати на увазі, що саморобна зброя може виготовлятися з використанням заводського устаткування і тоді за якістю оздоблення не буде поступатися стандартній зброї. У деяких випадках наявність на клинку фабричних позначень буде говорити тільки про виготовлення досліджуваного об'єкта з господарського ножа або стандартної холодної зброї. Після аналізу всіх цих ознак у дослідницькій частині, як правило, підводиться підсумок: «наявність на клинку ножа фірмових знаків, а також високий ступінь обробки руків'я свідчать про те, що ніж виготовлений заводським способом», або «відсутність на досліджуваному предметі фірмових знаків, клейм, а також сліди грубої механічної обробки клинка, незавершене виготовлення руків'я свідчать про те, що ніж є саморобним».

Питання, чи не виготовлений наданий на дослідження предмет із спортивної або бойової зброї певного типу (спортивної шпаги, бойової шаблі), вирішується, виходячи з елементів конструкції зброї, що залишилися незмінними або зміненими в невеликій мірі, що дозволяє робити висновок про ці елементи. Звертається увага і на маркувальні позначення на предметі. Ці ознаки, взяті в сукупності, як правило, дозволяють вирішити питання про тип зброї, що піддавалася переробці.

Проведення динамічних випробувань при експертизі холодної зброї є дуже важливою стадією експертного дослідження, адже для того щоб певний виріб можна було класифікувати як холодну зброю, необхідно, щоб вона мала сукупність властивостей.

Для того щоб визначити дану сукупність властивостей експерту необхідно провести статичні та динамічні випробування. Згідно з «Методикою криміналістичного дослідження холодної зброї та

конструктивно схожих з нею виробів» затвердженою протоколом від 10.04.2009 року №22, динамічні випробування – визначення певної сукупності властивостей предмету шляхом прикладання до нього динамічного навантаження. Дана Методика встановлює різний характер проведення динамічних випробувань, різну кількість нанесення випробувань для імітації ураження цілі та прикладання максимальної сили для ураження цілі.

Визначення достатності уражаючих властивостей предметів (пристроїв) проводиться шляхом експериментальної перевірки міцнісних властивостей їх конструкції в цілому та окремих елементів при статичних та динамічних випробуваннях. Спочатку проводяться статичні випробування досліджуваних об'єктів, а після їхнього успішного завершення – динамічні.

Встановлення можливості ураження цілі при застосуванні предмета наданого на дослідження, визначається Методикою, та затверджує, що для цього необхідно наносити 10-50 ударів (кидків) в суху соснову дошку з максимальною силою під кутом від 30-90 градусів, але ж не можливо порівняти максимальну силу кожного окремо взятого експерта, адже сила у кожного буде різною і таким чином оцінка результатів дослідження буде неоднаковою, що може впливати на кінцевий результат. Тому, на нашу думку, необхідно встановити критерії мінімальної сили удару (кидку), чи хоча б необхідну для проведення такого роду досліджень. Тож, ми вважаємо, за доцільне встановлення певної межі застосування сили ударів (кидків) необхідної для проведення динамічних випробувань, оскільки у кожній людини свої індивідуальні фізичні та анатомічні властивості, що не дає змогу кожній людині мати однакову максимальну силу. В Методиці Російської Федерації проведення випробувань зазначена така сила, від 20-50 Дж, тому ми вважаємо за необхідне введення точного визначення сили при проведенні випробування.

Наступною умовою проведення випробування є нанесення ударів(кидків) в суху соснову дошку. На нашу думку, суха дошка не може використовуватися як аналог для ураження цілі, адже якщо порівняти міцнісні властивості сухої соснової дошки товщиною 50 см і шкіри людини, то можна сказати з впевненістю, що їх властивості значно відрізняються. Тому проведення випробування ураження цілі в суху соснову дошку не може мати точної і відповідної інформації, для визначення чи може предмет уразити людину та нанести їй тілесні ушкодження. Також така ознака дошки як суха не є чітко визначеною для подальшого її застосування. Інакше кажучи для одних погодних та кліматичних умов, а також на суб'єктивне бачення особи певна соснова дошка може вважатися сухою, а при інших умовах та для інших суб'єктів вона не виявиться такою.

Наступна умова – кількість ударів (кидків) до 50, але не менше 10. Для завдання тілесного ушкодження людині може бути достатньо і нанесення тільки одного удару, тоді чому для визнання предмета холодною зброєю необхідно проводити не менше 10 ударів (кидків)? Зброя може мати всі критерії для визнання її холодною, але при проведенні динамічного

випробування виникне її деформація, яка не дозволить визнати її такою, але ж вона може завдати тілесні ушкодження особі.

Вплив проведення експертних досліджень у кримінальному процесі значно виріс, але при цьому з'являються багато проблем та недоречностей, які необхідно вирішувати за для того, щоб експертні дослідження не залежали від суб'єктивних факторів оскільки такий фактор може мати дуже тяжкі наслідки, тому, на нашу думку, необхідно встановлювати одні критерії проведення експертиз для всіх, щоб максимально зменшити експертні помилки. Також встановлені критерії необхідно чітко і правильно розтлумачити, щоб уникнути подвійного сприйняття, відображення та відтворення суб'єктами експертних досліджень. Також повинне бути необхідне матеріальне та технічне забезпечення та щоб в усіх експертних установах воно було однаково, таким чином вплив суб'єктів судової експертизи є мінімальним, та зведе до мінімуму фактор людської помилки.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу : № 4038-ХІІ за станом на 25 лютого 1994 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 1994. – № 28. – 232 с. – (Закон України).

2. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, затверджена рішенням розширеного засідання секції НКМР Міністерства Юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів координаційної ради з питань судової експертизи. Протокол від 10.04.2009 року № 22. (зі змінами на вересень 2014 року) – К. : Міністерство Юстиції України, 1999. – (Методика).

3. Анджипаридзе А.М. Некоторые спорные вопросы экспертного установления холодного оружия / А. М. Анджипаридзе, Г.А. Цимакуридзе // Применение научных методов при расследовании преступлений и изучении преступности. – Вып. 2. – М., 1974. – С. 121-123.

4. Кофанов А.В. Теоретичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв) : Методичні рекомендації // А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 46 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

Тютюнник Р.С.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЖИВИХ ЛЮДЕЙ З ВОГНЕПАЛЬНИМИ ПОРАНЕННЯМИ

Історія застосування вогнепальної зброї починається з XIV століття, коли вона була вперше використана в битві при Креси (1346 р.) [1, с. 23]. Спочатку вона призначалася винятково для ведення бойових дій. Пізніше з'явилася мисливська, спортивна і сигнальна зброї. Останнім часом вогнепальний принцип став використовуватися в різних знаряддях праці. Незважаючи на певні обмеження, певна частина населення отримує доступ до вогнепальної зброї, що створює передумови для його використання в